

Bosgevoel

EEN ONTDEKKINGSREIS
DOOR HET DIEPE WOUD
VAN NEDERLAND

Herman Vuijsje

Dit boek kwam tot stand met steun van de Auteursbond.

Colofon

Bosgevoel is een uitgave van

Uitgeverij Elmar BV, Delft – 2023

© Herman Vuijsje, Amsterdam – 2023

Vormgeving: Uitgeverij Elmar BV

Foto's: Herman Vuijsje.

Foto pag. 12: Marian van de Veen-van Rijk

Foto pag. 112: Hagar Peeters

Kaarten: Uitgeverij Elmar BV

ISBN 97890389 2882 1

NUR 502

Inhoud

Witte plekken op de kaart	9
<i>Crailo</i> – Verlos mij van het ommetje	13
<i>Lage Vuursche</i> – ‘Ons lokken mooie lanen...’	25
<i>Driebergen</i> – De Val	33
<i>Doorn</i> – Het marcherende woud	43
<i>Mossel</i> – Geheel opgenomen in God	51
<i>Lunteren</i> – Hagespraken tussen de zilversparren	59
<i>Hoog Buurlo</i> – Lof van de namiddag	65
<i>Elspeet</i> – Het dooie doodbos	73
<i>Vierhouten</i> – De meeste bomen deugen	81
<i>Het Verscholen Dorp</i> – Ingesloten	93
<i>Kroondomein Het Loo</i> – Oranje boven!	99
<i>Hattem</i> – Van villaatjesnatuur naar woudgevoel	107

DE WANDELROUTE

1 Crailo	14 Mossel
2 Laarderhoogt	15 Ederheide
3 Kasteel Groeneveld	16 Muur van Mussert
4 Koos Vorrinkhuis	17 De Hoge Veluwe
5 Pijnenburg	18 Hoog Buurlo
6 De Val	19 Radio Kootwijk
7 Vliegbasis Soesterberg	20 Natuurbegraafplaats Elspeterbos
8 Pyramide van Austerlitz	21 De Paasheuvel
9 Huis Doorn	22 Het Verloren Dorp
10 De Kaap	23 Kroondomein Het Loo
11 De Hoge Ginkel	24 De Renderklippen
12 Amerongse Berg	25 Molecaten
13 Nol in 't Bosch	26 't Kleine Veer

Witte plekken op de kaart

Voor mij ligt de in 2017 door de Europese ruimtevaartorganisatie gepubliceerde *Crop Map* van Nederland. Op deze 'Oogstkaart' is vanuit ruimtesatellieten het agrarisch grondgebruik in kaart gebracht. Met een verbijsterende precisie zie je, als je maar ver genoeg inzoomt, wat er op ieder akkertje of weilandje in Nederland wordt voortgebracht. Elke bestemming heeft een eigen kleur, maar verstedelijkt gebied en natuur, waar niks wordt verbouwd of geoogst, zijn wit.

De grootste witte gebieden zijn midden in ons land te zien: het IJsselmeer en daaronder twee bijna aaneengesloten vlakken die samen een soort hoefijzer vormen. Dat zijn de bossen van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Witte plekken op de kaart van Nederland... dat vraágt om nadere verkenning. Te voet, zoals het hoort in nog niet geëxploreerd gebied.

En dat ben ik gaan doen. Op 1 juni 2021 vertrok ik voor een wandeltocht van anderhalve week die me kriskras door het Nederwoud zou voeren, op zoek naar het echte 'bosgevoel'... als dat er is. In een achttal afleveringen deed ik daarvan verslag op de Achterpagina van de *NRC*. In dit boek heb ik mijn dagboek van die tocht verder uitgewerkt en aangevuld.

Nederland behoort met tien procent bos tot de minst bosrijke landen van Europa. Alleen IJsland, San Marino en Malta liggen er nog kaler bij. De laatste jaren heeft de geleidelijke

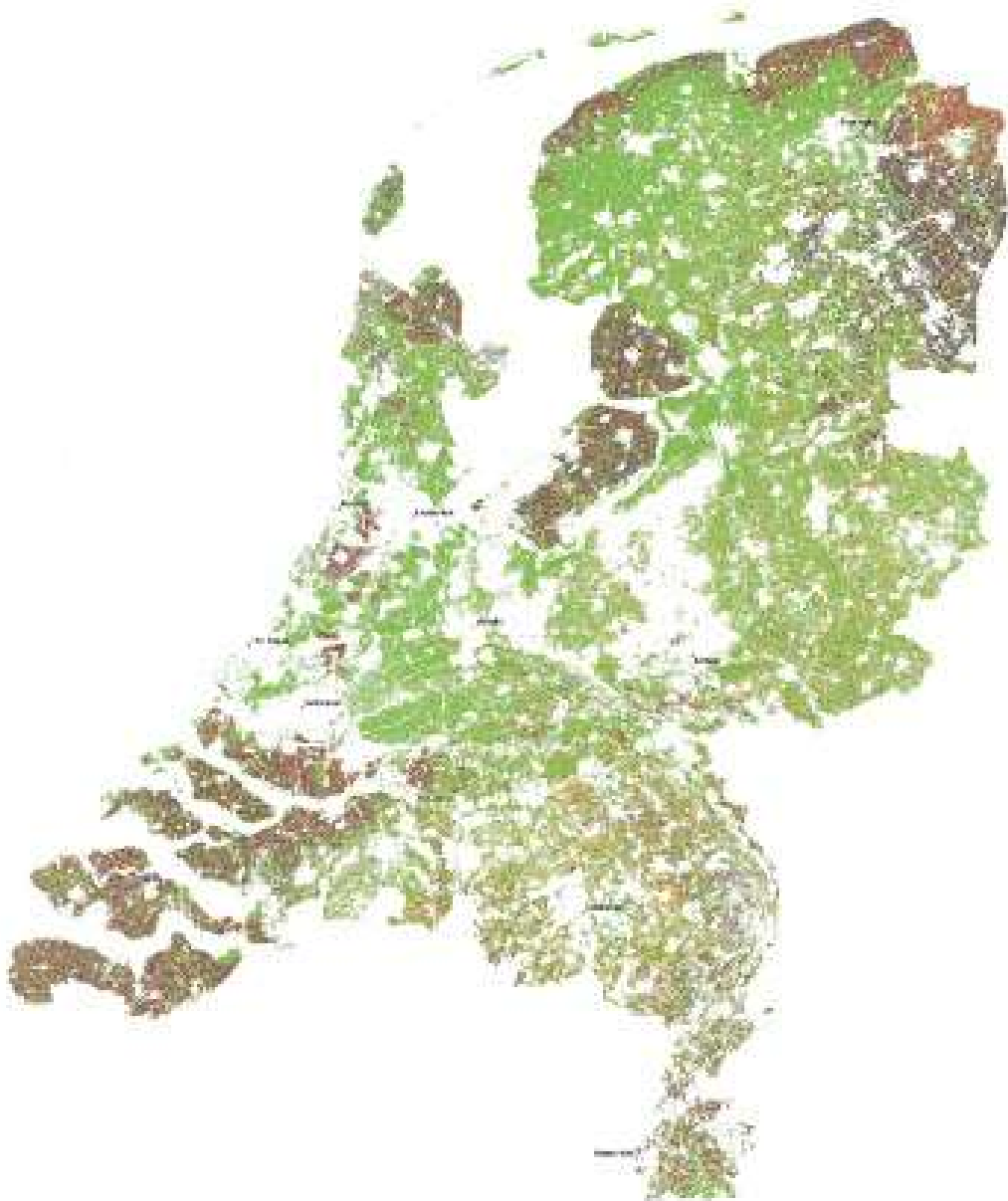
ontbossing plaatsgemaakt voor een lichte groei van het bos-
areaal, maar de vraag is daarbij wel wat we eigenlijk onder
bos verstaan. Een groot deel van dat nieuwe bos is 'compen-
sationatuur': wisselgeld voor groen gebied dat elders is inge-
pikt voor andere bestemmingen. En overal waar een stukje
landbouwgrond te koop komt, is Staatsbosbeheer er als de
kippen bij om het te verbossen.

Zo verrezen alom in Nederland nieuwe plukjes bos. De
boslandcreëerders vormen een krachtige lobby, want bos
geldt in beleidsnota's als 'sterkgroen': de natuurfunctie kun je
lekker stapelen met andere bestemmingen, zoals recreatie: in
de polder kun je twee recreanten per hectare kwijt, in het bos
honderd. Daarom staan nu overal toefjes eeuwig zingende
bossen te kleumen in de wei.

Volgens landschapsontwerper Adriaan Geuze is dit 'de
ergste uitwas van landschapsbederf. Op die manier krijg je
de totale achterhoekisering.' Ook landschapsarchitect Han
Lörzing wil af van die 'spikkeltjesnatuur'. Bescherm de
Veluwe en andere grote natuurgebieden in plaats van 'elk
bosje of zompig stukje prut'.

Kees Vriesman, ex-directeur van Staatsbosbeheer, is het
daarmee eens: 'Als er dan toch bos moet komen, maak dan
grote eenheden met belevingswaarde. Zodat je er 's nachts
niet in durft, bijvoorbeeld. En met de boswachter als mystie-
ke figuur die de kinderen vertelt hoe 't zit in dat bos.'

Die rol van mystieke boswachter neem ik in dit boek ook een
beetje op me. En het gaat me daarbij inderdaad om die 'bele-
vingswaarde', want ik weet nauwelijks een eik van een beuk
te onderscheiden. Wie wil lezen over boomsoorten, bloeme-

tjes, blaadjes, beestjes en al wat er verder groeit en bloeit in onze bossen, moet bij een ander soort boswachter zijn. Hetzelfde geldt voor kwesties van natuur- of landschapsbeleid. Na bovenstaande hartenkreet over het uitstrooien van mensengeriefbosjes laat ik ook dat onderwerp rusten. Het grote woudsterven, in gang gezet door CO₂-uitstoot en klimaatverandering, schittert op de komende bladzijden al evenzeer door afwezigheid, evenals de vraag of het nieuwe

leven dat zich aandient met de komst van de wolf wel of niet gewenst is. En een toeristische reisgids waarin de gebruikelijke attracties worden aangedaan, is dit boek evenmin.

Om weten gaat het me niet op deze tocht, maar om horen, zien en voelen. En overpeinzen, een beetje om me heen kijken, zittend op een boomstronk. Om het opgaan in en ondergaan van het Nederlandse bos. Wie daarbij met me mee wil lopen, verwelkom ik graag met de woorden van dominee Jacobus Craandijk, die mij in 1888 voorging als schrijvend boswandelaar: 'Voor een tocht door deze schaars bezochte en weinig bevolkte landstreken is een goede borst, een onvermoeiden voet, een opgewekt humeur en een open oog voor eenvoudig natuurschoon onontbeerlijk. Wie die eigenschappen heeft en door het weder niet wordt tegengewerkt, die zal niet zonder voldoening op zijn omzwervingen terugzien.'

AMSTERDAM, APRIL 2023

